

آیین نامه حق امتیاز انحصاری، مالکیت فکری و تجاری سازی دستاوردهای پژوهشی و فناوری

مقدمه:

حق امتیاز انحصاری و مالکیت فکری شامل کلیه فعالیت های تحقیقاتی که به نوعی منجر به تولید محصول، پیشبرد یک روش و یا توسعه فرایندی تولیدی می گردد، می باشد. ثبت اختراع (Patent) اولین قدم در فرآیند تحقیقات جدید و نوآور می باشد. در صورتی که پیشبرد یک روش و یا توسعه فرایندی تولیدی منجر به کسب حقوق مادی از قبیل پروانه یا مجوز تولید و یا انعقاد قرارداد کسب درآمد حق امتیاز (Royalty) شود نیز حقوق مادی آن مشمول این آیین نامه خواهد بود حتی اگر منجر به ثبت ابداع یا اختراع نزد مراجع قانونی نشود. این آیین نامه در راستای فراهم آوردن زمینه های لازم برای حمایت و حفاظت از حقوق مالکیت فکری، ثبت اختراع و جاذب های قانونی تجاری سازی محصولات دانش بنیان برای تمامی محصولات فناورانه در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران تهیه و تدوین شده است. انتظار می رود مفاد این آیین نامه سیاست هماهنگ و ضوابط مدونی را برای حمایت و حفاظت از حقوق مالکیت فکری و تجاری سازی محصولات دانش بنیان برای تمامی ذی نفعان فراهم آورد.

ماده (۱) تعاریف:

۱-۱- حق امتیاز: مبالغ کسب شده از اعطاء مجوز اختراع، سهام حاصل از مجوز یا سایر همکاری ها و کلیه درآمد حاصل از کسب مجوز اختراع، مجوز پروانه تولید و با هرگونه بهره برداری تجاری از نتایج حاصل از تحقیقات را شامل می شود.

۲-۱- حق مالکیت فکری (معنوی):^۱ به دارایی های حاصل از خلاقیت های فکری انسان اطلاق می گردد که منجر به خلق محصول عمدتاً در دو زمینه کلی صنعتی (تظیر اختراعات، تولید مواد اولیه، طرح های صنعتی، علائم و نام های تجاری) و ادبی و هنری (تظیر آثار مکتوب، نرم افزارهای رایانه ای، موسیقی، شعر، فیلم و مجسمه سازی) می شود.

۳-۱- تعریف اختراع: هر پدیده، فرآیند و موضوعی که شامل ۳ خصوصیت ذیل باشد، تحت عنوان اختراع (Patent) ثبت می گردد:

۱- جدید باشد.

۲- نوآور باشد.

۳- قابلیت صنعتی و تجاری شدن داشته باشد.

۴-۱- محصول^۲: عبارت است از دستگاه، دارو، واکنش، مواد اولیه، نرم افزار و یا ابداع و توسعه روش ها و زیرساخت های بهبود مدیریت در نظام سلامت که به منظور رفع یک نیاز یا حل یک مشکل در حوزه سلامت و بهبود کیفیت زندگی طراحی و ساخته شده باشد.

۵-۱- پدید آورنده/آوردندگان: به فرد یا افرادی اطلاق میشود که یکی از مصادیق مالکیت فکری را در زمان همکاری (یا بهره مندی از تسهیلات و حمایت های مالی) با دانشگاه در خلق و تولید اثر و تجاری سازی آن ایجاد کرده باشند.

۶-۱- حامی^۳: افرادی حقیقی یا حقوقی (اعم از دولتی یا غیر دولتی) هستند که در کنار دانشگاه و پدیدآورنده اثر در ایجاد مالکیت فکری (از طریق حمایت مالی یا خدمات مشاوره ای و در اختیار گذاشتن تجهیزات و ...) سهیم می باشند.

^۱ Product

^۲ Product

^۳ Sponsor

۷-۱- تجاری سازی^۴: روند حرکت و یا فرایند خلق و معرفی یک محصول، خدمت، یا یک روش تولید جدید بر مبنای دانش فنی نوین و عرضه پایدار آن در بازار است.

۸-۱- واگذاری امتیاز بهره‌برداری از مالکیت فکری^۵: قراردادی است بین مالک مالکیت فکری و متقاضی بهره‌برداری از آن دارایی که به موجب آن قرارداد، متقاضی در قبال پرداخت مبلغی (به صورت درصدی از درآمد خالص حاصل از فروش محصول^۶ و یا مبلغی ثابت)، مجوز بهره‌برداری از مالکیت فکری را برای مدت زمانی معین به دست می‌آورد.

ماده (۲) اهداف:

هدف اصلی دانشگاه علوم پزشکی تهران از تدوین این آیین نامه برقراری ساختاری حمایتی برای فعالیت های علمی و بهره برداری انتفاعی از آن توسط دانشگاه و محققین در راستای ارتقاء سطح آموزش و پژوهش در کلیه سطوح و گسترش علم از طریق پژوهش های پایه و کاربردی می باشد. در مواردی که نتیجه یک فعالیت تحقیقاتی علمی قابل ارائه به صورت ابداع و اختراع که مستقیماً به جامعه سود می رساند باشد، هدف دانشگاه فراهم نمودن شرایط و بسترسازی برای دسترسی جامعه در کوتاه ترین زمان ممکن به این اختراعات است. این سیاست در جهت افزایش روح تحقیق، تقویت فعالیت های خلاقانه و افزایش مقاصد آموزشی و تحقیقاتی دانشگاه و بهبود اقتصاد کشور تدوین می گردد. اهداف اختصاصی این آیین نامه عبارتند از:

۱-۲- فراهم سازی زمینه های توسعه علم و فناوری و خلق ثروت دانش بنیان از طریق ایجاد محیطی مناسب برای شکوفایی خلاقیت ها و اشاعه و به کارگیری دستاوردهای جدید پژوهش و فناوری در کشور

۲-۲- نهادینه سازی و تبیین حقوق مالکیت فکری در دانشگاه و تقویت انگیزه های مادی و معنوی در مخترعین و فناوران، حامیان و موسسات برای بهبود فعالیت های پژوهشی و توسعه فناوری و بالطبع افزایش امکان تجاری سازی دستاوردهای فناورانه دانش بنیان

۳-۲- تبیین جایگاه حقوقی و تعهدات و مسئولیت های دانشگاه، پدیدآورنده/آوردندگان و حامی/حامیان در ارتباط با مالکیت فکری ایجاد شده

۴-۲- شفاف سازی جنبه های مختلف حقوق مالکیت فکری و بیان واضح نحوه پوشش دادن هزینه ها و تقسیم منافع مادی و معنوی حاصل از حق مالکیت فکری و تجاری سازی آن

ماده (۳) اصول کلی

۳-۱- مفاد این آیین نامه بر تمامی افراد حقیقی و حقوقی شاغل یا وابسته به دانشگاه (اعم از اعضای هیأت علمی، کارشناسان و دانشجویان) و به طور کلی هر فردی که از تسهیلات، اعتبارات و امکانات دانشگاه (در راستای انجام یک فعالیت تحقیقاتی و فناوری در طی زمان معینی که با دانشگاه همکاری دارد) استفاده نماید، حاکم می باشد.

۳-۲- هر گونه محصول و یا فرایندی که طی فعالیت علمی فردی در دانشگاه یا با استفاده از امکانات فیزیکی و دستگاهی و یا با کمک بودجه دانشگاه به انجام رسد، دانشگاه در نتایج مادی و معنوی حاصل از آن دارای حق خواهد بود.

^۴ Commercialization

^۵ Licensing

^۶ Royalty

۳-۳- چنانچه فعالیت علمی خاصی با حمایت سرمایه گذار خارج از دانشگاه منجر به محصول تجاری و یا اختراع شود، سرمایه گذار نیز در حقوق مالکیت فکری مربوطه سهم است.

۳-۴- هرگونه قرارداد و موافقت نامه در جهت کسب پروانه و بهره برداری از اختراع بایستی با نظارت معاونت تحقیقات و فناوری و فرد مسئول این امر صورت پذیرد و اطلاعات مربوط به آن برای دانشگاه ارسال گردد.

۳-۵- استفاده از نام و آرم دانشگاه منوط به کسب اجازه از معاونت پژوهشی دانشگاه خواهد بود.

۳-۶- در صورت تصمیم گیری برای ثبت اختراعات، محققین مجاز به چاپ و ارائه اطلاعات علمی چه به صورت شفاهی و کتبی نخواهند بود.

۳-۷- مراکز رشد در ارتباط با افراد، واحدهای فناور و یا مراکزی که در آنها مستقر می باشند نقش حامی را داشته و می توانند طی قراردادی از درآمدهای حاصل از مالکیت فکری ایجاد شده توسط آنها برخوردار گردند.

ماده ۴) انواع دارایی فکری:

۴-۱- دارایی فکری ناشی از سرمایه گذاری و یا اختصاص بودجه از سوی دانشگاه

۴-۲- دارایی فکری ناشی از اعطای تسهیلات از سوی دانشگاه یا بازپرداخت

۴-۳- دارایی فکری ناشی از اجرای قراردادهای ارتباط با صنعت

۴-۴- دارایی فکری ناشی از پایان نامه و رسانه های دانشجویی

۴-۵- دارایی فکری ناشی از حمایت موسساتی نظیر مراکز رشد، پارک های علم و فناوری و ...

۴-۶- دارایی فکری ناشی از چاپ کتب و انتشارات علمی، نرم افزارها و سایر مواردی که در بندهای فوق وجود ندارد.

ماده ۵) سهم دارایی فکری: درصد مالکیت دانشگاه، پدیدآورندگان و حامیان در خصوص انواع دارایی فکری (براساس تعاریف ابراز شده در ماده ۵ این آیین نامه) به شرح جدول (۱) می باشد:

جدول ۱: درصد مالکیت دانشگاه، پدیدآورندگان و حامیان در خصوص انواع دارایی فکری براساس تعاریف ابراز شده در ماده ۴ این آیین نامه

سهم مالکیت فکری به درصد			منابع مالی موثر در خلق دارایی فکری
حامیان	پدیدآورندگان	دانشگاه	
*	۶۰	۴۰	۱-۴
-	۸۵	۱۵	۲-۴
**	۹۰	۱۰	۳-۴
-	۸۰	۲۰	۴-۴
***	۷۰	۳۰	۵-۵
کمیته فناوری دانشگاه مرجع تصمیم گیرنده در این بند خواهد بود.			۶-۴

تبصره ۱: در هر اختراع می توان اسامی افراد حقیقی و حقوقی مختلف با توافق همه پدیدآورندگان منظور گردد و وجود اسم لزوماً به مفهوم داشتن مالکیت معنوی نیست.

* سهم حامیان به میزان سرمایه گذاری به تساوی از سهم دانشگاه و پدیدآورنده کسر خواهد شد.

ماده ۶) نحوه تخصیص درآمدهای حاصل از تجاری سازی دارایی فکری و فروش محصولات:

سهیم دانشگاه، پدیدآورندگان و حامیان حاصل از کسب درآمد ناشی مالکیت فکری و تجاری سازی محصولات فناورانه (براساس تعاریف برار شده در ماده ۵ این آیین نامه) پس از کسر هزینه‌های انجام شده (تظیر هزینه‌های مربوط به ثبت و نگهداری اختراع، کسب مجوزها، بازاریابی و تجاری سازی)، درآمد خالص باقیمانده به شکل زیر بین ذی‌نفعان تقسیم خواهد شد:

جدول ۲: نحوه تخصیص درآمدهای حاصل از تجاری سازی دارایی فکری و فروش دستاوردهای پژوهشی و فناوری

سهم دارایی فکری از فروش سالیانه		نوع مشارکت و همکاری در کسب درآمد و تجاری سازی*
حامیان	پدیدآورندگان	
بر اساس توافق طرفین باقیمانده سهم از درآمد توزیع خواهد شد.	تا ۵٪	با سرمایه گذاری و یا اختصاص بودجه از سوی دانشگاه تا زمان تولید دارایی
	تا ۳٪	از طریق اعطای تسهیلات از سوی دانشگاه با بازپرداخت
	تا ۲٪	ناشی از اجرای قراردادهای ارتباط با صنعت
	تا ۳٪	اجرای پایان نامه و رساله های دانشجویی
	تا ۲٪	از طریق جلب حمایت مراکز رشد و پارک علم و فناوری
کمیته فناوری دانشگاه مرجع تصمیم گیرنده در این بند خواهد بود.		درآمد حاصل از چاپ کتب و انتشارات علمی، نرم افزارها و...

* - مدت زمان حق برخورداری از درآمدهای مذکور ۵ سال از زمان فروش می باشد.

تصمیم گیری در مورد تعیین دقیق درصدهای سهم مربوط به هر یک از ذی‌نفعان، با توجه به معیارهایی نظیر میزان اثنا اختراعات و نوآوری‌های حاصله بر امکانات و منابع دانشگاه و یافکر پدیدآورنده و همچنین توجه به شرایط اقتصادی، بر عهده کمیته فناوری می‌باشد. مگر اینکه در قرارداد فعالیت پژوهشی و فناوری مربوطه به نحو دیگری توافق شده باشد.

تبصره ۱) چنانچه مخترع یا پدیدآورنده به واحد دیگری منتقل گردد و با همکاری وی با دانشگاه خاتمه یابد، سهم متعلق به وی همچنان پرداخت می‌گردد، مگر اینکه به نحو دیگری در قرارداد همکاری مشخص شده باشد.

تبصره ۲) در رابطه با پایان نامه‌ها و رساله‌های مربوط به مقاطع تحصیلی دانشگاهی طبق تعهدی که از دانشجو و استاد راهنما اخذ می‌شود حق نشر و تکتیر و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می‌باشد ولی حقوق معنوی پدیدآورنده محفوظ خواهد بود. لازم به ذکر است چنانچه در جریان انجام پایان نامه یا رساله‌ای، اختراعی حاصل آید طبق ماده (۹) عمل خواهد شد.

ماده ۷) ساختار اجرایی

۷-۱- مراحل کسب حق امتیاز و ثبت اختراعات و ابداعات

تعیین سقف Royalty به عهده کمیته فناوری دانشگاه می‌باشد.

نتایج تحقیقاتی که امکان بهره برداری تجاری و یا کسب مجوز و پروانه تولید و یا امکان ثبت ابداع و اختراع در مورد آنها وجود دارد بایستی بصورت کتبی به معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه گزارش شود. معاونت تحقیقات و فناوری ارزیابی لازم را انجام می دهد. پس از ارزیابی، دانشگاه به تنهایی یا با کمک یک سازمان دیگر، اقدام به درخواست برای ثبت ابداع و اختراع و تعیین درصد می نماید. در صورتی که دانشگاه تمایلی برای مشارکت در ثبت حق امتیاز یا کسب مجوز اختراع نداشته باشد محقق می تواند کارها را به نحو دلخواه برنامه ریزی و پی گیری نماید.

۲-۷- تشکیلات:

مدیریت توسعه فناوری و ارتباط با صنعت

اهداف:

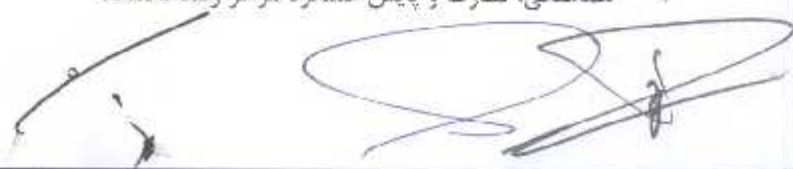
- ۱- بسط و توسعه دانش و فناوری سلامت و خلق ثروت مبتنی بر نیاز جامعه
- ۲- ایجاد ساختارهای لازم برای بهبود و تقویت ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه
- ۳- توسعه ساختارهای تبادل دانش و فناوری
- ۴- تقویت تعامل و مشارکت دانشجویان، اساتید و کارکنان د فعلیت های مرتبط با خلق ثروت حاصل از دانش و فناوری

۳-۷- وظایف دفتر ثبت اختراعات و ابداعات و کمیته فناوری دانشگاه عبارتند از:

- ۱- سیاست گذاری و برنامه ریزی توسعه ای در زمینه حق امتیاز.
- ۲- بررسی قابل ثبت بودن اختراع یا ابداع.
- ۳- مذاکره جهت کسب مجوز انحصاری.
- ۴- نظارت بر توزیع درآمد حاصل از حق امتیاز بین محققین.
- ۵- مشاوره در خصوص تهیه طرح کسب و کار برای طرح هایی که قابلیت تجاری شدن دارند.
- ۶- تکمیل مدارک لازم برای ثبت حق امتیاز.

۴-۷- وظایف کمیته فناوری دانشگاه:

- ۱- تدوین برنامه های راهبردی فناوری جهت سیاستگذاری در شورای همکاری دانشگاه و صنعت.
- ۲- تدوین برنامه های اجرایی بلندمدت و میان مدت فناوری.
- ۳- تهیه و بررسی دستورالعمل و شیوه نامه های مختلف مربوط به فرایندهای توسعه فناوری جهت پیشنهاد به شورای صنعت.
- ۴- ارزیابی شرکت های دانش بنیان (تا اخذ تأییدیه از شورای ارتباط با صنعت).
- ۵- سیاست گذاری توسعه فعالیت های شرکت های دانش بنیان.
- ۶- بررسی و تأیید درخواست های واصله به منظور ثبت اختراعات بین الملل.
- ۷- بررسی و اعلام نظر در خصوص قابلیت تجاری شدن نتایج تحقیقات و ارائه مشاوره در مورد حفاظت از دارایی های فکری و انتشار نتایج تحقیقات.
- ۸- حمایت از توسعه فعالیت مراکز رشد، کارآفرینی و پارک عم و فناوری.
- ۹- هماهنگی، نظارت و پایش عملکرد مراکز رشد دانشگاه.

- ۱۰- تصمیم‌گیری در مورد نحوه و میزان اعطای وام به شرکت‌های دانش‌بنیان
- ۱۱- بررسی پیشنهادهای و راهکارهای مشارکت در اجرایی شدن شیوه نامه تولید و خلق ثروت مبتنی بر دانش
- ۱۲- تدوین و پیشنهاد طرح توسعه کارآفرینی و تولید ثروت مبتنی بر دانش در دانشگاه

ماده ۸) حل و فصل اختلافات

- ۱- در صورت بروز اختلاف نظر بین محقق و دانشگاه، مسأله بایستی به کمیته تصمیم‌گیری شامل: ۱- فردی از طرف محقق، مورد پذیرش دانشگاه. ۲- فردی از طرف دانشگاه، مورد پذیرش محقق، ۳- یک نفر مرضی طرفین ارجاع داده شود. در صورتی که کمیته حداکثر طی یک سال به تصمیم قطعی نرسد، محقق می‌تواند مراتب را از مراجع قانونی پی‌گیری نماید.
- ۲- کمیته فناوری دانشگاه، سازوکار حل و فصل اختلافاتی که ممکن است بین دانشگاه، پدیدآورنده دارایی فکری و یاحامی پیش‌آید را فراهم می‌آورد.

ماده ۹) سایر موارد:

- ۱- اگر دانشگاه مسئولیت پی‌گیری ثبت اختراع و ابداع یا هر یک از مصادیق مالکیت فکری را بر عهده بگیرد بایستی تلاش‌های مساعد را در جهت ارزیابی توان تجاری نمودن و بهره‌برداری‌های دیگر از اختراع را مبذول نماید و با تصویب کمیته فناوری تسهیلات لازم را برای تجاری‌سازی اختراع فراهم خواهد نمود.
- ۲- در این خط مشی دانشگاه حق افراد مرتبط با دانشگاه را برای تحقیق آزادانه و انتشار آزادانه نتایج آن محدود نمی‌کند. ولی اعضای هیأت علمی دانشگاه موظف هستند قبل از انتشار نتایج تحقیقاتی که فکر می‌کنند قابلیت ثبت و امکان بهره‌برداری تجاری بعدی آنها وجود دارد موضوع را در کمیته فناوری مطرح و در خصوص نحوه انتشار نتایج تحقیقات تصمیم‌گیری بعمل آید. در صورتی که طبق تصمیم کمیته برای ثبت اختراع و یا پی‌گیری بهره‌برداری تجاری اقدام گردد. حداکثر برای مدت ۱۸ ماه بایستی از انتشار عمومی مطالب پس از انجام درخواست ثبت اختراع (Patent Application) خودداری گردد.
- ۳- در صورتی که محقق بدون اجازه کتبی از دفتر ثبت و اختراعات، اقدام به انتشار یا ارائه مطلب علمی مورد ثبت اختراع نماید، کلیه ضرر و زیان‌های مادی و معنوی احتمالی تحمیل شده به دانشکده را باید جبران نماید.
- تبصره ۳: در صورتی که فراغت از تحصیل دانشجوی و یا ارتقاء محقق منوط به انتشار مقاله‌ای باشد که توسط این کمیته منع شده است، یا اعلام نظر کمیته امتیازات مربوطه تعیین و اعلام می‌گردد.
- ماده ۱۰) این آیین‌نامه روند کار کلیه مراکز و سازمان‌های مرتبط با دارایی فکری حاصل از تحقیقات و سایر فعالیت‌های فکری تحت نظارت بخش‌های مختلف دانشگاه را شامل می‌شود و در کلیه واحدهای آموزشی و پژوهشی دانشگاه لازم‌الاجرا خواهد بود و کلیه پرسنل دانشگاه و نیز افرادی که در مراحل کار تحقیقاتی خود از منابع یا تسهیلات دانشگاه استفاده کرده‌اند را شامل می‌شود. چنانچه فردی طبق موارد فوق شامل حال این آیین‌نامه باشد و طرف قرارداد با محل دیگری نیز باشد که مانع واگذاری کلیه حقوق به دانشگاه شود، وظیفه دارد که قبل از امضاء هر نوع تعهد یا قرارداد، موضوع را به اطلاع معاونت تحقیقات و فناوری و دفتر ثبت اختراعات و ابداعات برساند تا با توافق دانشگاه و موسسه ذیربط، حقوق طرفین لحاظ گردد.

این آیین‌نامه در ۱۰ ماده و ۳ تبصره در هجدهمین جلسه شورای همکاری دانشگاه و صنعت مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۰ به تصویب رسید و مفاد مندرج در آن از تاریخ تصویب قابل اجرا می‌باشد.

زمان بازنگری: سال ۱۴۰۰

